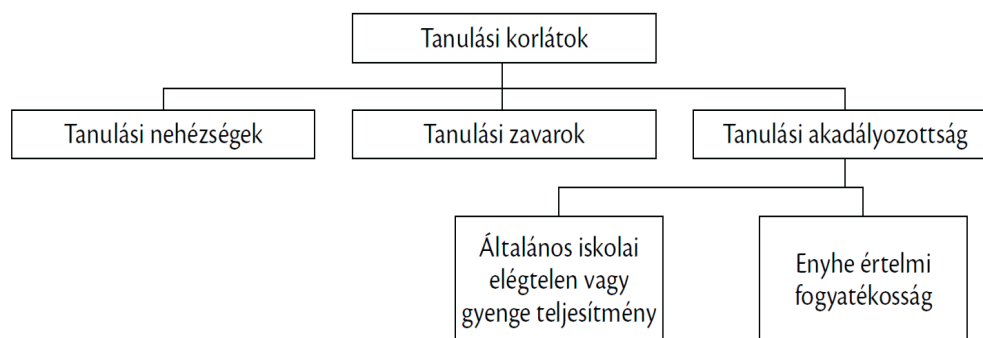

A tanulási korlátok

Az iskolában sok gyermek küzd valamilyen tanulási problémával. Vannak, akik csak átmenetileg, de vannak, akik tartósan tapasztalnak meg kudarokat a tanulás és az iskolai teljesítés során. Fontos minél hamarabb utánajárni, milyen természetű nehézséggel küzd a diák. Ha korán azonosítani tudják a tanulási probléma mibenlétét, akkor nagyobb a valószínűsége, hogy a nehézségek negatív következményeit, azok ártalmát csökkenteni tudják. Például az iskolában megtapasztalt hiányosságai, hátrányai frusztrációhoz, szorongáshoz, akár tehetetlenség érzéshez vezethetnek. Továbbá a sorozatos iskolai kudarok csökkenthetik a gyermek motivációját is, a teljesítményproblémák miatt akár a diák továbbtanulási esélyei is csökkenhetnek. Ezenkívül viselkedési, társas problémák is kialakulhatnak a sikertelenség nyomán (Cohen, 1986). Ezért kell hangsúlyozni a probléma korai felismerésének fontosságát.

A tanulási nehézség, a tanulási zavar és a tanulási akadályozottság képezik a tanulási korlátokat (Gaál, 2000). Mindhárom diagnózist a Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság állapítja meg (Nagy, 2000). Ennek a három tanulási korlátnak a fogalmait nemcsak a mindennapokban, de a szakirodalomban is sokszor megfeleltetik egymásnak, szinonimákként kezelik, pedig három különböző diagnózisról van szó. Fontos megkülönböztetni a három kategóriát egymástól, hiszen mindhárom más-más tünetekkel jár, mindhárom ellátása, kezelése eltérő módon történik különböző szakemberek által. A gyógypedagógia szakirodalmában elkülönült precíz definíciók állnak rendelkezésünkre (Bolla, 2012).

1. ábra: A tanulási korlátok (Gaál, 2000; 434. o.)

A legsúlyosabb tanulási korlát a *tanulási akadályozottság*. A tanulásban akadályozott gyermekek tanulási képességük fejlődési zavara miatt nehezen tanulnak. Emiatt a tanulásban akadályozott gyermekek általában eltérő tantervű, speciális iskolákban tanulnak. Tanulási akadályozottság jellemző az általános iskolában elégtelenül, gyengén teljesítő, valamint az enyhe értelmi fogyatékos gyermekekre (Gaál, 2000).

A másik két tanulási korlát, a tanulási nehézség és a tanulási zavar megjelenése esetén a gyermekek maradhatnak a többségi, normál tantervű iskolákban, de fejlesztő foglalkoztatásokon kell részt venniük. Ezek a tanulási problémák Beilleszkedési, Tanulási és Magatartási Nehézség (BTMN) és Sajátos Nevelési Igény (SNI) diagnosztikus kategóriákként jelennek meg az iskolákban. Ezekkel a tanulási korlátokkal küzdő diákok a közoktatásban kiemelt figyelmet, különleges bánásmódot igénylő tanulóknak minősülnek (2011. évi CXC. törvény A nemzeti köznevelésről, 4.§ (13.), 47. §).

A három korlát közül a legenyhébb súlyosságú kategória a *tanulási nehézség*. Ez átmeneti visszaesést jelent a gyermek teljesítményében, ami általában csak egyes területeket, tanulási helyzeteket érint. Ennek oka lehet családi probléma, a gyermek érzelmi leterheltsége vagy hosszabb betegsége miatti lemaradás lehet (Gaál, 2000). A problémák megjelenésekor a Szakértői Bizottság állapíthatja meg a Beilleszkedési, Tanulási és Magatartási Nehézség (BTMN) diagnózist. A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. Törvény 4.§ (3) bekezdése szerint „*beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló*: az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az életkorához viszonyítottan jelentősen alulteljesít, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek.”. A tanulási nehézség általában megszüntethető korrepetálás, differenciált fejlesztés segítségével (Gaál, 2000).

Az utolsó tanulási korlát a *tanulási zavar*. Tanulási zavarról akkor beszélünk, ha a tanuló tanulmányi teljesítménye jelentős mértékben alacsonyabb, mint amit intelligencia szintje alapján elvárnánk. Azaz a tanulási zavarral élő gyermek intellektusa ép, viszont teljesítménye nem felel meg képességeinek. Ez a zavar korai életkorban alakul ki neurológiai deficit vagy funkciózavar következményeként. A tünetek csökkenthetők, de teljes mértékben nem szüntethetőek meg. A tanulási zavar felnőttkorban is fennmarad (Bolla, 2012; Gaál, 2000; Zsoldos-Sarkadi, 1991. 4. o. – idézi Balogh, 2005). A tanulási zavar sajátos kognitív tünetegyüttesként jelentkezik. Megjelennek a percepció, a figyelem, az emlékezés és a

gondolkodás zavarai. Továbbá jellemzőek a mozgáskoordináció és finommozgások, a téri orientáció problémái, illetve a nyelvi működés zavarai. A teljesítménytünetek mellett sajátos viselkedési jellemzők is jelen vannak. A viselkedési tünetek (agresszió, hiperaktivitás, szorongás, visszahúzódás, bizonytalanság) másodlagosan, a teljesítménydeficit nyomán alakulnak ki (Porkolábné Balogh, 1988; idéz Balogh, 2005).

A tanulási zavar a *sajátos nevelési igényű diákokra* jellemző. Ők SNI a) vagy SNI b) diagnózist kapnak. A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. Törvény 4.§ (25.) bekezdése szerint sajátos nevelési igényű gyermeknek, tanulónak számít „az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd.”.

A részképességek egyenetlen fejlődése következtében kialakul az olvasás, az írás és a számolás elsajátításának zavara. A *diszlexia, a diszgráfia és a diszkalkulia* specifikus tanulási zavarok közé tartozik (Bolla, 2012). Diszlexiáról, olvasási zavarról akkor beszélhetünk, ha az olvasási teljesítmény (pontosság és megértés foka) elmarad attól, amit a személy biológiai korának, intelligencia szintjének és előképzettségének figyelembevételével várnánk. A diszgráfia: az írás, az írásbeli kifejezés zavarának meghatározása szerint az egyén íráskészsége lényegesen gyengébb annál a szintnél, mint amit kora, intelligenciaszintje és iskolázottsága alapján elvárnánk. A diszkalkulia a számolás zavara, amely esetében a személy számolási teljesítménye tér el negatívan az elvárható szinttől. A tanulási zavarnak van egy negyedik típusa is: a meg nem határozható tanulási zavarok. Ezek a zavarok nem sorolhatók be a specifikus tanulási zavarok közé, mivel nem merítik ki egyik specifikus típus kritériumait sem, de mind a három specifikus zavar jellemzőit viselik (DSM IV., 2001).

Köszönetnyilvánítás

Köszönöm témavezetőmnek, Dr. Szabó Évának kutatásom során nyújtott segítségét.

A kutatás a TÁMOP 4.2.4.A/2-11-1-2012-0001 azonosító számú „Nemzeti Kiválóság Program – Hazai hallgatói, illetve kutatói személyi támogatás biztosító rendszer kidolgozása és működtetése konvergencia program” című kiemelt projekt keretében zajlott. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

Felhasznált irodalom

A DSM IV. diagnosztikai kritériumai: zsebkönyv. (1997) Budapest: Animula.

Bolla, V. (2012). A tanulási zavarral küzdő gyermekek megküzdési stratégiái. Phd Thesis.

Cohen, J. (1986). Learning disabilities and psychological development in childhood and adolescence. *Annals of Dyslexia*, 36(1), 287-300.

Gaál Éva (2000): A tanulásban akadályozott gyermekek az óvodásban és az iskolában. In: S. Illyés (szerk.): *Gyógypedagógiai alapismeretek*. ELTE BGGYFK, Budapest.

Nagy Gy. M. (2000). Közoktatási intézmények és szolgáltatások a fogyatékos gyermekek számára. In *Gyógypedagógiai Alapismeretek*. ELTE BGGYFK, Budapest.

2011. évi CXCV. törvény A nemzeti köznevelésről. Hatályos Jogszabályok Gyűjteménye, Letöltve: 2013. 12. 19., *A jogszabály 2013. XII. 19-i hatályos állapota*.
http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1100190.TV&celpara=#xcelparam,